

TESTAMENTUL UNUI EROU DIN 1916 :

Vasile Irodion Dușe

Dr. GH. GÎRDU

Pe placa de marmură, scrisă cu litere de sînge în istoria întregirii neamului, se înscriu sute de eroi. Numele lor săpate auriu, sălăsluiește continuu în inima generațiilor viitoare din cuprînsul fiecărui sat al țării.

Un mic sat de munte — Cîmpofeni — așezat pe apa Jaleșului, la poalele munților Vilcan, din județul Gorj, ține și el cu mîndrie flacăra nestinsă a celor 32 de eroi căzuți pe cîmpul de bătălie. În fruntea listei auriilor a eroilor din 1916—1918, stă gravat numele învățătorului Vasile Dușe. Fiu al țăranelui Irodion Dușe, descendent al armașului din Arcani și al postelnicului din Stolojani, Vasile Dușe, crește în climatul patriotismului și se formează ca ostaș înflăcărat la școala militară de la Severin. Învățător în satele vecine Runcu și Dobrița, își îndeplinea cu cinste misiunea de apostol pentru instruirea și educarea tineretului în cultul dragostei față de țară.

Sublocotenentul Vasile Irodion Dușe a fost cunoscut de contemporani ca un „înflăcărat naționalist“, un luptător activ pentru libertate, unitate și independență națională.

Dragostea față de patrie și față de părinții săi este redată în cuprînsul unei cărți poștale și al unei scrisori, trimise de pe front. Prin cartea poștală însuflă speranță iubiților săi părinți, înștiințîndu-i că este sănătos. Le-a trimis și 880 lei, pe care să-l întrebuințeze după cum voiesc, ajutînd-o și pe „Lina căci, a rămas singură“. Totodată solicită vești de acasă și să-i comunice unde este Ion.

Sblt. Vasile Irodion Dușe

Scrisoarea a fost trimisă probabil printr-un curier, deoarece la sfârșit poartă data „Făcut în ziua de 3 sept. 1916, sîmbătă ora 9 a.m.” Pe verso, plicul păstrează ca expeditor următoarea însemnare : „Să se deschidă numai de părintele meu, Irodion Dușe, din Arcani Gorj”.

Conștient de greul luptelor și de surprizele pe care le puteau aduce zilele următoare vajnicului luptător încorporează în cele trei pagini ale scrisorii, un adevărat testament, al cărui conținut îl publicăm în întregime ;

Iubiți mei părinți,

Fiindcă Dumnezeu a vrut, ca să-mi răpună zilele în acest mondial războiu, Vă rog nu fiți cu inima slăbită de durere, căci mai aveți cine să vă mîngîie suferințele.

Scăpînd de la primul atac din ziua de 19 August 1916, atac asupra muntelui Alion, am crezut de cuviință ca să-mi exprim a mea dorință cit timp mai sînt în viață. Dorința mea este următoarea: Fotografia mea ca militar să fie năruită cît o icoană, închisă în ramă și geam și pusă în odaie, asemenea să se dea la fiecare cumnată câte una, tot așa de mare și tot bine păstrate. Să se scrie dedesubt „V. I. Dușe sublocotenent reg. I vânători mort în războiul pentru liberarea fraților transilvăneni din anul 1916.

Deasemenea să se mai mărească și cite o fotografie din celelalte și să se mai dea la cite un prieten al meu.

Aș dori, ca, după moartea Dv. casa noastră să nu rămîie cu ușile închise, pentru aceasta cu voia tuturor cumnaților să aduceți aci un copil de ai lui Grigorie; să-l dați la carte și să-l căsătoriți aci, sau pe Nița ca fiind mai mare, să-i dați o zestre mai bunicică și s-o dați după un om mai bun.

Dulapului meu cu cărți să-i puneți geam și să rămîie pe vecie aci, toți să mă pomenească. Să potriviți ca la împărțirea averei să nu fie ceartă, să nu ridă lumca, zicînd că s'a ales praful de averea D-tale, să-i împarți Dumneata, Taică, cît trăiești. Să cauți ca pe Grigorie să-l descerci din datorii, însă tot cu voia celorlalți.

Pentru mine să nu faceți cheltuieli mari, să dați mai mult pentru binefaceri.

Muica să nu plîngă, căci asta a fost voința lui Dumnezeu. Să luați pentru creștere pe Gheorghe și pe Trifon ai lui Grigorie.

Fiul Dv.

Vasile

Sublt. reg. 1 vânători

Făcut în ziua de 7 sept. 1916
sîmbătă ora 9 a.m."

Învățătorul Dușe a dus cu bărbăție lupte grele cu plutonul său pe Valea Jiului, la Merișor, în muntele Șiglăului, alergînd „din cleanț în cleanț”.

După ofensiva germană din 10 octombrie 1916, dată la Buliga-Schela, Jiu, sublocotenentul Dușe, în fuga calului, străbate satele de pe Valea Jaleșului, leagănul vieții sale, îndemnînd populația să fie liniștită, să nu părăsească locuințele. „Era ultimul drum în satul copilăriei lui”, precizează un

martor ocular, pentru că întorcându-se la unitatea sa, în entuziasmul ajuns la punctul culminant în lupta cu dușmanul de pe muntele Șiglău, cade sub glonțul inamicului, în fața plutonului său³).

„Taica“, „muica“ și celelalte rude au primit uluiți trista veste a despărțirii. Cu părul smuls, lovindu-se cu pumnii în piept, au sărit peste prăpăstii și izvoare, din stîncă în stîncă, la Șiglău, să-l aducă, pentru a-l înmormînta acasă.

Zile întregi au căutat bătrîni și cumnatul Ion, dar au l-au putut identifica. Ar fi fost ultima lor mîngîiere, pe care la fel a încercat-o consăteanul lor, Bălăveanu, ce și-a adus din munte într-un sac, copilul său mort pe cîmpul de onoare, îngropîndu-l la cimitirul din Arcani.

Așadar oasele eroului Vasile Dușe au rămas pentru totdeauna pe muntele Șiglău. Din acest munte își are originea pîriul Sohodol, afluent al Jaleșului, cu care se-ntilnește la „furcitură apelor“ la sud de Cîmpofeni. Amîndouă cîntă, de o parte și de alta, amintirea eroilor din satele de peste care Șiglău revărsă laurii biruinței naționale.

Fotografia militară a eroului a fost păstrată cu multă grijă și-nrămată într-un tablou în adevăr cît o icoană. E cea lăsată de el și pe care cu mîna lui a scris pe verso: „Fotografiat la 8. II. 1916 în vîrstă de 21 ani și 2 luni. Vremea e înainte și nu e vremea sub cirna omului, ci bietul om sub vreme. Ca semn de dragoste și iubire pentru cumnatul meu I. I. Gh. Popescu, îi dăruiesc portretul meu, amintirea zilelor petrecute în batalionul de Vinători. Doamne! ce va mai rezulta și din timpurile astea așa de critice! V.I. Dușe, inv. și sublt., Bistrița-Mehed.“

Alte două fotografii ale eroului se mai păstrează în albumul familiei. Una în uniforma școlii normale și alta militară fără chipiu, ambele fără nici o însemnare.

Casa strămoșească n-a rămas cu ușile închise. Nepoți au renovat-o. Pleul ce o protejază și bolta de vie îi dă un suflu de tinerețe, deși ea pare înconvoiată de anii bătrîneții și a multor evenimente prin care a trecut. Înăuntru nu mai este dulapul cu cărți. Din tot ce a strîns eroul, a mai rămas spre amintire o singură fascicolă din poeziile lui P. Cerna. tipărită în 1910, cu însemnare „inv. V. I. Dușe, 1912“, și două lecții practice intitulate „Fiți buni cu animalele“, cu o încheiere semnată școlărește :

„Propunător, Dușe I. Vasile, 17 noiembrie 1912”.

Și, nu întâmplător, în octombrie 1938, revista „Învățătorii Gorjane”, publica un articol care suna așa: „Un învățător uitat — Vasile Dușe”.

Și totuși, cel puțin satul lui nu l-a uitat. Poetul anonim al aceluia sat a creat în jurul său niște versuri, pe care le cităm și noi:

Frunză verde lemn de sus
Eu m-am dus, mamă, m-am dus,
Opt zile cu trenu-n sus,
La Merișor am ajuns.
Și acolo cât am stat
Lupte grele s-au mai dat.

Frunză verde măr rotat,
Dușe când a comandat,
Regimentul s-a mbarcat
Și la luptă a plecat
În Ardealul ocupat,
Pe Dușe mi l-a împușcat.

Să vii, mamă, să mă cați
Printre pietre în Carpați,
Unde-or fi brazii mai-nalți
La cetina bradului

În dosul Siglăului.
Să vii, măicuță, să-mi pui,
Trei chite de basuioc
Și-apoi să mă cinți cu foc

Una să mi-o pui la piept
Că am fost locotenent.
Una să o pui la mîini
C-am murit pentru români.
Una să-mi pui la picior
Ți-am scos plugul din obor.

De acasă când am plecat,
Zi bună că mi-am luat
De la frați, de la surori
De la grădina cu flori.
De la mamă de la tată,
De la fintina de piatră!

Fîntina de piatră a rămas aceeași. Din ea izvorăște „Balta Crucii”, ale cărei ape trec pe sub costița de lingă casa în care a trăit Vasile Irodion Dușe.

În localul fostei Școli Normale din Craiova (Velovan). la intrare sînt săpate numele foștilor elevi ai acestei școli, căzuți în războiul 1916—1918, printre care figurează și sublocotenentul V. I. Dușe.

Și, fiindcă multe rude, vecini, și prieteni, ne cer aceste amintiri, luăm ca „muica” de după oglindă, chita de bu-suioc cu care încadrăm fotografia militară a eroului și scriem dedesubt: „V. I. Dușe, sublocotenent regiment I Vinători, mort în războiul pentru eliberarea fraților transilvăneni din anul 1916” și o dăm spre publicare întregii națiuni.

N O T E:

1. Colecția personală pr. I. Gh. Popescu — Jupînu, sat. Stroești, jud. Gorj.
2. „Românismul”, Tg. Jiu, 22 nov. 1919, art. **Colegului și Comandantului V. I. Dușe**, P. P. Arcani.
„Revista Învățătorimii Gorjene”, nr. 10-11/1938, pg. 22 (**Un învățător uitat — Vasile Dușe**, de Gr. D. Coiculescu, inv. Sănătești).
Informații de inv. Vasile Grama.
3. **Sate de moșneni din Valea Jaleșului**, de Vasile Cărăbiș, editura Craiova, pg. 125.